

**INSTYTUT NA RZECZ EKOROZWOJU
INSTITUTE FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

W interesie przyszłych pokoleń / In the interest of the future generations

ul. Nabelaka 15 lok. 1
00-743 Warszawa/Warsaw
POLAND

www.ine-isd.org.pl

Tel./Phone: (48-22) 851-04-02

Tel./Phone: (48-22) 851-04-03

Tel./Phone: (48-22) 851-04-04

Fax.: (48-22) 851-04-00

E-mail: ine@ine-isd.org.pl

S P R A W O Z D A N I E

z działalności

Instytutu na rzecz Ekorozwoju

za rok 2009

Warszawa, luty 2010 roku

Spis treści

WPROWADZENIE

POLITYKA KLIMATYCZNO-ENERGETYCZNA

Eko-Herkules- Blok A – Przeciwdziałanie zmianom klimatu

Polityka Klimatyczna Polski – Publikacja

Energetyka jądrowa-przebieg debaty w Niemczech

Energetyka jądrowa-przebieg debaty w Niemczech

Droga ku efektywnemu wdrażaniu pakietu energetyczno –klimatycznego-konferencja

Białe Certyfikaty

Klimat z Polską Zielona Siecią

2° C –Granica nie do przekroczenia- broszura

Zmiany klimatu są faktem

Beam21

EEB

PEPESEC

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Eko-Herkules- BlokD

Vortal- Chrońmy Klimat

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Blossom

PROMOCJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Eko-Herkules Blok C

Natura2000 Motorem Zrównoważonego Rozwoju

Wzmocnienie Instytutu na rzecz Ekorozwoju- by edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju była innowacyjna

STANOWISKA InE

Stanowisko InE w sprawie obrony Parków Krajobrazowych

OCENY

Ocena Programu Ekokonwersji

WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANIZACJAMI I UDZIAŁ W RADACH

PARTNERZY INE W 2009 ROKU

WYSTAPIENIA PUBLICZNE

PUBLIKACJE INE

ZESPÓŁ INE

PODSUMOWANIE

WPROWADZENIE

Instytut na rzecz Ekorozwoju (InE) jest fundacją, która została zarejestrowana we wrześniu 1990 r. i podjęła działalność na początku 1991 r. InE jest instytucją typu *think-tank*, która powstała w momencie rozpoczynania się w Polsce okresu transformacji ustrojowej. W ciągu tych 18 lat funkcjonowania InE punkt ciężkości działalności ulegał zmianie, ale zawsze koncentrowała się ona wokół zrównoważonego rozwoju, zwanego także ekorozwojem. Poczynając od próby wpływania na procesy przemian społecznych i gospodarczych w latach 90., poprzez monitorowanie i wskazywanie środowiskowych rozwiązań w trakcie negocjacji przed wejściem Polski do UE, aż po dzień dzisiejszy, gdzie w większym stopniu działalność dotyczy aspektów dostosowywania się naszego kraju do wymogów bycia członkiem Wspólnot Europejskich i uwzględniania interesów przyszłych pokoleń w podejmowanych dzisiaj decyzjach.

Instytut od początku swojej działalności promował szerokie rozumienie idei zrównoważonego rozwoju, które nie było zawężane jedynie do poszukiwania równowagi pomiędzy zagadnieniami społecznymi, gospodarczymi i przyrodniczymi. Punktem wyjścia dla zrozumienia tej idei jest uznanie fizycznej skończoności świata, ograniczoności w dostępie do zasobów, czy też nadrzędnej konieczności zachowania globalnych systemów podtrzymujących życie na kuli ziemskiej, jak np. klimat globalny.

W swojej działalności Instytut od lat przyjmował za niezbędne i konieczne zajmowanie się następującymi 10 kierunkami:

1. Energetyka – ograniczanie zapotrzebowania na energię, wzrost efektywności energetycznej oraz rozwoju energetyki odnawialnej.
2. Transport – zarządzanie popytem na usługi transportowe, równoprawne traktowanie transportu drogowego z kolejowym, publicznym i niezmotoryzowanym.
3. Tereny wiejskie – promowanie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich wraz z dbałością o krajobraz i przyrodę oraz upowszechnianie pozarolniczych form zatrudniania (w szczególności poprzez rozwój turystyki).
4. Miasta – poprawa warunków życia mieszkańców, ograniczanie rozprzestrzeniania się terenów zurbanizowanych i oszczędne gospodarowanie zasobami miasta.
5. Miejsca pracy – kreowanie przyjaznej środowisku przedsiębiorczości i podnoszenie świadomości ekologicznej biznesu.
6. Ochrona klimatu – popieranie integracji polityki klimatycznej ze strategią gospodarczego rozwoju kraju; oddziaływanie na zmianę zachowań społecznych w kierunku bardziej zrównoważonej i przyjaznej dla środowiska konsumpcji.
7. Natura 2000 – promowanie rozwoju, który chroni i wzmacnia kapitał przyrodniczy wraz z poszukiwaniem wzorców wykorzystania obszarów cennych przyrodniczo do proekologicznego rozwoju lokalnego — zwłaszcza przez turystykę.
8. Konkurencyjność – uwzględnianie kosztów zewnętrznych (ekologiczne i społeczne) i rezygnacji z antyśrodowiskowych subsydiów w gospodarce.

9. Fundusze UE – efektywne wykorzystanie funduszy służące wzmocnieniu zrównoważonego rozwoju i powstrzymaniu nadkonsumpcji zasobów naturalnych.
10. Strategiczne oceny – propagowanie i rozwijanie instrumentu integracji polityki ekologicznej z innymi politykami.

W roku 2009 InE koncentrował się w swojej działalności na:

- a. problematyce klimatyczno – energetycznej;
- b. promowaniu właściwego użytkowania obszarów europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000;
- c. edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w ramach Dekady UNESCO 2005-2014 temu poświęconej;
- d. monitorowaniu wdrażania zrównoważonego rozwoju.
- e. promocji zrównoważonego rozwoju wśród różnych grup społecznych poprzez wskazywanie dobrych przykładów, jak i organizacji debat publicznych poświęconych najważniejszym problemom wynikającym z wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju.

POLITYKA KLIMATYCZNO-ENERGETYCZNA

Eko-Herkules Blok A – Przeciwdziałanie Zmianom Klimatu

W ramach Programu Eko-Herkules realizowany był Blok A, którego celem było dostarczenie wiedzy i umiejętności, aby pobudzić myślenie i działania służące ochronie klimatu globalnego, ze szczególnym uwzględnieniem energetyki i funduszy UE. W roku 2009 koncentrowano się na dwóch obszarach. Po pierwsze zakończenie prac nad Alternatywną Polityką Energetyczną do roku 2030 (APE) oraz po drugie kontynuowanie prac służących wzrostowi świadomości społeczeństwa na temat zmian klimatu.

Przygotowanie alternatywnej, co do sposobu tworzenia, polityki energetycznej polegało na jej budowaniu poczynając od ograniczeń wynikających z potrzeb ochrony klimatu, a nie, co jest najczęściej spotykaną praktyką - od potrzeb energetycznych wraz z silnym udziałem społecznym, od samego początku (łącznie wzięło w tym przedsięwzięciu ok. 550). Prace rozpoczęto pod koniec roku 2007. W roku 2009 sformułowano wstępną wersję opracowania APE, który poddano krytyce wybranej grupie ekspertów, a następnie końcowy dokument jako projekt podlegał konsultacjom społecznym w czterech miastach: Krakowie, Katowicach, Wrocławiu i Gdańsku. Kulminacyjnym punktem była konferencja kończąca prace nad APE w czerwcu w Warszawie. Na zakończenie projektu przygotowano trzy publikacje: raport techniczno-metodologiczny, raport dla osób podejmujących decyzję i broszurę dla społeczeństwa, a także syntezę dokumentu w języku angielskim. Na początku roku 2010 przewiduje się ukazanie tych publikacji.

Biorąc pod uwagę sytuację sektora energetycznego w Polsce oraz wyzwania związane z koniecznością dalszego znacznego ograniczania emisji gazów cieplarnianych w perspektywie roku 2030, rysuje się następująca strategia postępowania w zakresie energetyki: znaczący wzrost efektywności, pobudzenie aktywności rozwoju OZE, restytucja mocy, brak ekonomicznego uzasadnienia rozwoju energetyki jądrowej i zasadnicza zmiana polityki

transportowej. Wybrana opcja jest ekonomicznie, gospodarczo, społecznie i ekologicznie najbardziej uzasadniona.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca ze strony InE: Aleksandra Arcipowska, Franciszek Jackl, Aleksandra Stępiak i Ewa Świerkula.

Współpraca zewnętrzna: Krzysztof Żmijewski jako ekspert kluczowy wspierany przez ekspertów wspomagających: Zbigniewa Karaczuna, Sławomira Pasierba i Wojciecha Suchorzewskiego, a także przez licznych konsultantów.

Druga grupa prac dotyczyła wzrost świadomości społeczeństwa obywatelskiego, co do konieczności podejmowania działań na rzecz ochrony klimatu globalnego przede wszystkim dotyczyła takich beneficjentów jak: organizacje pozarządowe (ekologiczne, konsumencie, biznesowe), organizacje samorządowe i media. W ramach nich wydano trzy broszury *Dobry klimat dla rolnictwa?*, *Klimat a turystyka* i *Klimat a gospodarowanie wodą*, zorganizowano dwudniowe warsztaty *Wzmocnienie dziennikarzy lokalnych w kwestii zmian klimatycznych* dla dziennikarzy (uczestniczyło 35 osób) oraz systematycznie wydawano kwartalny, elektroniczny *Biuletyn Klimatyczny* (cztery numery każdy wysłany na ok. 500 adresów). Prowadzone przez wiele instytucji oraz organizacji działania na rzecz wzrostu świadomości powodują powolny wzrost osób uznających, że wpływ człowieka na zmiany klimatu jest duży albo b. duży. Wg badań Instytut na rzecz Ekorozwoju w roku 2008 tak uważało 54% respondentów, a w roku 2009 ponad 63%.

Koordinacja projektu ze strony InE: Zbigniew Karaczun

Współpraca ze strony InE: Aleksandra Arcipowska, Franciszek Jackl, Bożenna Wójcik, Jolanta Kamieniecka, Krzysztof Kamieniecki i , Aleksandra Stępiak.

Współpraca zewnętrzna: Witold Lenart, Marta Kijańska, Tomasz Okruszko, Adam Puza, Marcin Wróblewski oraz autorzy artykułów do Biuletynu Klimatycznego.

Polityka Klimatyczna Polski- wyzwaniem XXI wieku

Projekt był częścią większego programu realizowanego przez Koalicję Klimatyczną p.t. *S.O.S. Klimat i* miał na celu, w formie publikacji, przede wszystkim dokonanie podsumowania polityki klimatycznej Polski w ostatnich dwudziestu latach. Obejmował on analizę zmian w emisji gazów cieplarnianych w tym okresie, analizował krytycznie poszczególne etapy formułowania i realizowania polityki klimatycznej oraz prezentował instytucje realizujące politykę ochrony klimatu. Druga część opracowania obejmowała wyzwania stojące przed polityką klimatyczną Polski w perspektywie roku 2030 w podziale na zagadnienia ogólne jak i dla wybranych obszarów jak energetyka, transport, przemysł oraz rolnictwo i leśnictwo. Całość zakończono została wnioskami i rekomendacjami.

Oceniając ewolucję polskiej polityki klimatycznej na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat można wyciągnąć wniosek, że podejście do konieczności ograniczania emisji gazów cieplarnianych nie uległo w Polsce zasadniczej zmianie. Zarówno na początku lat dziewięćdziesiątych, kiedy rozpoczynały się negocjacje Konwencji Klimatycznej, jak i obecnie, gdy negocjowany jest kształt porozumienia, które zastąpi Protokół z Kioto po 2012 r., ochrona klimatu nie była (i nie jest) w Polsce traktowana jako istotny element polityki państwa. Przeprowadzone analizy polityki klimatycznej Polski w latach 1989 - 2009 oraz ustaleń polityki unijnej, jak i ocena spodziewanych przyszłych wyzwań wynikających z ustaleń międzynarodowych, pozwalają określić cel strategiczny wielkości emisji w Polsce w roku 2030 na poziomie 210 mln ton CO_{2eq}.

*Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg
Współpraca zewnętrzna: Zbigniew Karaczun i Mirosław Sobolewski.*

Energetyka jądrowa-przebieg debaty w Niemczech-konferencja oraz publikacja

Panel „Energetyka Jądrowa Przebieg Debaty w Niemczech” został zorganizowany Przez InE w dniu 14 września 2009, w Centrum Konferencyjnym Zielna

Przesłanką do zorganizowania panelu była deklaracja obecnego rządu dotycząca zbudowania elektrowni jądrowej w Polsce i wyraźny brak zamiaru przeprowadzenia szerokiej debaty społecznej na ten temat stwarzając szanse na udział w niej sceptycznych czy sprzeciwiających się temu projektowi grup społecznych.

Chcąc zaprezentować doświadczenia społeczeństw europejskich w budowaniu świadomości energetyki jądrowej Instytut na rzecz Ekorozwoju zorganizował panel i spotkanie dyskusyjne „Energetyka jądrowa przebieg debaty w Niemczech”.

Celem panelu było:

- ◆ Stworzenie możliwości polskiemu społeczeństwu zapoznania się z przebiegiem debaty na temat energetyki jądrowej w Niemczech.
- ◆ Przybliżenie polskiemu społeczeństwu przemian, jakie zachodziły w społeczeństwie niemieckim w związku z podejmowaniem decyzji odnoszących się do rozwoju energetyki jądrowej w tym kraju.
- ◆ Podniesienie świadomości społecznej w zakresie energetyki jądrowej

Paneliści:

- ◆ Administrację państwową reprezentował Michael Muller - Minister Ochrony Środowiska, Przyrody i Bezpieczeństwa Nuklearnego..
- ◆ Media reprezentowane były przez Sebastiana Knauera z Der Spiegel
- ◆ Poglady organizacji ochrony środowiska przedstawiał Lutz Ribbe– dyrektor Euronatur.
- ◆ W imieniu lokalnych społeczności mówił Erhard Schulz - działacz organizujący w przeszłości protesty przeciwko energetyce jądrowej

Spotkanie otworzył Minister Środowiska Maciej Nowicki.

W celu dobrej realizacji przedsięwzięcia zaprosiliśmy do współpracy i wsparcia finansowego Fundację Heinrich Boll, Euronatur, Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej .

Uczestnikami spotkania byli przedstawiciele organizacji pozarządowych, mediów i sektora energetyki. Zapis debaty został rozpowszechniony poprzez umieszczenie go na stronie internetowej Instytutu oraz w formie publikacji pt.:” Energetyka jądrowa-przebieg debaty w Niemczech, wydanej w nakładzie 500 sztuk i rozesłanej do przedstawicieli sektora energetycznego, organizacji pozarządowych, prasy, przedstawicieli administracji publicznej, bibliotek, przedstawicieli organizacji niemieckich w Polsce, uczestników konferencji oraz prelegentów.

Koordinacja projektu ze strony InE: Krzysztof Kamieniecki, Renata Filip, współpraca zewnętrzna: Patrycja Manthey, EuroNatur.

Droga ku efektywnemu wdrażaniu pakietu energetyczno –klimatycznego-konferencja

W dniu 18 listopada 2009 r. w Warszawie odbyła się konferencja poświęcona wdrażaniu pakietu energetyczno-klimatycznego w obszarze EU ETS i non-ETS¹. Organizatorami spotkania byli InE występujący w imieniu Koalicji Klimatycznej oraz Krajowy Administrator Systemu Handlu Uprawnieniami do Emisji (KASHUE). Celem konferencji było wzbudzenie zainteresowania wdrażaniem pakietu i zorientowanie uczestników debaty, na jakim etapie jest Polska w przygotowaniu podstaw formalno-prawnych jego wdrażania oraz jakie wiążą się z tym trudności i szanse dla naszego kraju. Konferencja podzielona została na trzy części. Pierwsza zawierająca referaty wprowadzające o polityce klimatycznej Polski i o zakresie działań potrzebnych do wdrożenia Pakietu energetyczno-klimatycznego. W drugiej przedstawiciele administracji centralnej, przedsiębiorców i pozarządowych organizacji ekologicznych starali się odpowiedzi na postawione na początku konferencji pytania. Trzecia część polegała na wymianie poglądów i dyskusji nt. wdrażania pakietu energetyczno-klimatycznego. Konferencja wykazała, że proces wdrażania pakietu energetyczno-klimatycznego jest trudny i złożony i wymaga szerokiej współpracy, a w szczególności przedstawiciele administracji publicznej i biznesu.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca ze strony InE: Renata Filip i Ewa Świerkula.

Współpraca zewnętrzna: Andrzej Błachowicz, Marek Burny, Tomasz Chruszczow, Zbigniew Karaczun, Daria Kulczycka, Patrycja Manthey

Białe Certyfikaty

Na zlecenie firmy Procesy Inwestycyjne, który przygotowywało materiał na potrzeby Ministerstwa Gospodarki wykonano uzupełniającą pracę w stosunku do opracowania, w które był zaangażowany Instytut w roku 2007. Przygotowywane wtedy wspólnie z firmą Procesy Inwestycyjne opracowanie dla Ministerstwa Gospodarki nosiło tytuły „Funkcjonowanie systemu białych certyfikatów w Polsce jako mechanizmu stymulującego zachowania energooszczędne – zasady i szczegółowa koncepcja działania”. Przygotowany obecnie materiał dotyczył, w zakresie wpływu na środowisko (redukcji zanieczyszczeń, kosztów zewnętrznych i kosztów internalizowanych np. w zakresie emisji CO₂ i innych GHG), odpowiedzi na dwa pytania:

Jak system białych certyfikatów będzie wpływał na dochód narodowy, wzrost gospodarczy oraz konkurencyjność?

Jakie są korzyści płynące z wprowadzenia systemu białych certyfikatów w porównaniu z innymi możliwymi do wprowadzenia środkami efektywności energetycznej wynikającymi z dyrektywy 2006/32/WE ze zwróceniem uwagi na ekologiczną reformę podatkową jako na alternatywę lepszą (lecz niekoniecznie łatwiejszą do realizacji)?

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

¹ EU ETS – europejski system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych. Non-ETS – emisja gazów cieplarnianych poza europejskim systemem handlu uprawnieniami do emisji.

Klimat z Polską Zieloną Siecią

W ramach współpracy z Polską Zieloną Siecią Instytut uczestniczył jako partner w projekcie „od Poznania do Kopenhagi – polscy kampanierzy DLA KLIMATU”. Do zadań InE należało: opracowanie broszury informacyjnej; udział w warsztatach dla kampanierów; pomoc w napisaniu manifestu organizacji w sprawie podjęcia zdecydowanych działań na rzecz ochrony klimatu w Polsce; konsultację scenariuszy lekcji dotyczących zmian klimatu; konsultacje merytoryczną.

Szczególnie ważnym przedsięwzięciem było wydanie po raz III broszury Małe ABC ochrony klimatu. Projekt jako całość przyczynił się wzrostu ilości osób w ramach ruchu ekologicznego zajmujących się problematyką zmian klimatu i jego ochrony.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca ze strony InE: Aleksandra Arcipowska.

Współpraca zewnętrzna: Zbigniew Karaczun.

2° C – Granica nie do przekroczenia

W celu podniesienia świadomości na temat konieczności redukcji emisji gazów cieplarnianych wydano przed 15 Konferencją Stron Konwencji Klimatycznej w Kopenhadze przetłumaczoną broszurę poświęconą analizie w jaki sposób jako cała społeczność międzynarodowa możemy nie przekroczyć bariery 2°C wzrostu globalnej temperatury Ziemi w stosunku do okresu przed przemysłowego. Autorzy w broszurze starają się odpowiedzieć jaka jest niezbędna redukcja emisji gazów cieplarnianych aby nie przekroczyć ww. bariery. Na zakończenie proponują redukcję do roku 2050 w nawiązaniu do emisji na głowę mieszkańca do poziomu 1,5 tony CO₂eq tj. ponad pięciokrotnie niż to ma miejsce dzisiaj. Na zakończenie dzielą się spostrzeżeniem, które idealnie trafia w obecną sytuację po COP 15 w Kopenhadze tzn. *Porozumienie międzynarodowe zredukowane do zbioru obietnic, w którym ponadto każdy naród będzie grać według własnych zasad i sam będzie weryfikował swoje osiągnięcia, ma nikłe szanse na stworzenie atmosfery, w której będziemy wierzyć, że nasi sąsiedzi robią to, co do nich należy. W ramach takiego porozumienia szanse na zatrzymanie wzrostu emisji w najbliższej przyszłości będą znikome.*

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca ze strony InE: Renata Filip.

Zmiany klimatu są faktem

W roku 2008 InE jako partner Centrum Stosunków Międzynarodowych uczestniczył w projekcie *Zmiana klimatu w świadomości obywateli*. Na początku roku 2009 postanowione zgromadzone w trakcie realizacji projektu materiały wydać w postaci książkowej. Została ona wydana przez ww. Centrum natomiast InE było odpowiedzialne za redakcję merytoryczną wydawnictwa. Obejmowało one 6 rozdział traktujących o różnych aspektach ochrony klimatu.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca zewnętrzna: Zbigniew Karaczun .

PEPESEC -Partnership Energy Planning as a tool for realizing European Sustainable Energy Communities

Celem projektu jest wsparcie społeczności rozwijających koncepcję zrównoważonej energetyki. Projekt osiąga ten cel poprzez zwrócenie uwagi na rolę planowania rozwoju w zakresie efektywnego zaopatrzenia, dystrybucji i użytkowania odnawialnych źródeł energii oraz energetyki konwencjonalnej, zarządzania popytem oraz mobilnością. W tym celu w projekcie pracuje się nad poprawą metodologii planowania w zakresie energetyki oraz zwiększeniem udziału społecznego, w tym udziału ogółu mieszkańców, polityków i przedsiębiorców w planowaniu.

W 2009 roku w kwietniu członkowie konsorcjum realizującego projekt gościli w Polsce, w Katowicach, gdzie pod okiem FEWE poznali kilka ciekawych polskich rozwiązań w zakresie zarządzania energią w miastach. Ponadto w marcu i maju tego roku podobne wizyty miały miejsce w Genui oraz Amaroussion. Przez pozostałą część roku w projekcie kończono prace nad dziewięcioma politykami energetycznymi opracowywanymi dla miast uczestniczących w projekcie, tj: Genui, Manchesteru, Oldham, Salonik, Murci, Amaroussion, Katowic, Malmo, Skane. Instytut na rzecz Ekorozwoju wraz z FEWE brały udział w pracach nad dokumentami przygotowywanymi dla Katowic. Główną rolą Instytutu na rzecz Ekorozwoju we współpracy z miastem Murcia jest ocena wykonanej przez partnerów projektu pracy, do której przystąpiliśmy w listopadzie 2009 roku. Ponadto będziemy także rozpowszechniać wyniki projektu w Polsce. Ewaluacja ma zakończyć się w marcu 2010 roku, a cały projekt w czerwcu 2010 roku.

Koordinacja projektu ze strony InE: Aleksandra Arcipowska (do czerwca 2009), Wojciech Szymalski (od lipca 2009)

Współpraca ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca zewnętrzna: Manchester City Council (Wielka Brytania), Manchester Knowledge Capital (Wielka Brytania), Oldham MBC (Wielka Brytania), City of Malmo (Szwecja), Skane Energy Agency (Szwecja), City of Genoa (Włochy), City of Murcia (Hiszpania), Municipality of Amaroussion (Grecja), City of Thessaloniki (Grecja), Exallon (Grecja), FEWE – Fundacja Efektywnego Wykorzystania Energii (Polska)

EEB – Working on Energy efficiency in buildings from 2009

Głównym celem projektu jest zapewnienie konkretnych i ambitnych zapisów dotyczących poprawy efektywności energetycznej budynków w przygotowywanej nowelizacji Dyrektywy o Charakterystyce Energetycznej Budynków (EPBD) oraz zapewnienie ich poprawnego wdrożenia w krajach członkowskich Unii Europejskiej, w szczególności poprzez wsparcie zapisów dyrektywy odpowiednimi narzędziami w nowym Planie na rzecz Efektywności Energetycznej Unii Europejskiej (EEAP). Projekt ma osiągnąć swój cel poprzez poprawę współpracy, przepływu informacji i wymianę dobrych praktyk pomiędzy organizacjami pozarządowymi z różnych krajów i wspólne działania na szczeblu europejskim.

Instytut na rzecz Ekorozwoju rozpoczął współpracę przy projekcie w lipcu 2009 roku. Od tego czasu rozpoznawaliśmy stanowisko polskiego rządu w sprawie efektywności energetycznej budynków oraz staraliśmy się wpłynąć na jego zmianę poprzez bezpośrednie

rozmowy z pracownikami Ministerstwa Infrastruktury. Analizowaliśmy także sytuację na rynku budowlanym w zakresie efektywności energetycznej oraz inne opracowania mogące mieć wpływ na działania polskiego rządu w tej sprawie, w tym we współpracy z WWF Polska. O bieżącej sytuacji Polski oraz pracach rządu w zakresie budownictwa informowaliśmy partnerów projektu, w tym na spotkaniu roboczym w Brukseli w październiku 2009. Nowelizacja Dyrektywy o Charakterystyce Energetycznej Budynków została zatwierdzona w grudniu 2009 roku i w części realizuje ona postulaty zespołu projektowego, m.in. wprowadza definicję „budynku prawie zero emisyjnego”, wymaga, aby od stycznia 2020 roku wszystkie budynki osiągały standard energetyczny zgodny z tą definicją (od 2018 roku wszystkie budynki we władaniu administracji publicznej), poprawia zapisy w zakresie certyfikatów charakterystyki energetycznej budynków, m.in. obniżając minimalną powierzchnię budynków publicznych dla których wymagany jest taki certyfikat do 250 m.kw. powierzchni (dotychczas było to 1000 m.kw.). Projekt zakończy się w czerwcu 2010 roku.

Koordinacja projektu ze strony InE: Wojciech Szymalski

Współpraca ze strony InE: Andrzej Kassenberg, Renata Filip, Hanna Kryszczyńska,

Współpraca zewnętrzna: European Environmental Bureau (organizacja międzynarodowa z siedzibą w Brukseli), Zeleny Kruh (Czechy), Det Okologiske Rad (Dania), Levego Munkacsoport (Węgry), ITR (Słowenia), Deutscher Naturschutzring (Niemcy), Stichting Natuur en Milieu (Holandia), Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (Belgia)

BEAM 21 - Blended capacity-building on sustainable energy measures and action plans for European municipalities

Celem projektu jest opracowanie i wdrożenie cyklu szkoleń dla decydentów szczebla lokalnego i administracji lokalnej na temat oszczędzania energii, energetyki odnawialnej, narzędzi zarządzania mobilnością oraz opracowywania zrównoważonych planów zarządzania energią w gminie. Szkolenia mają pomóc tym osobom podejmować lepsze decyzje, zmierzające do obniżenia emisji gazów cieplarnianych oraz lepiej wdrażać te decyzje. Szkolenia będą przygotowane w uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań danego kraju i konkretnej lokalizacji gminy. Realizacja szkoleń odbędzie się z wykorzystaniem nowoczesnych technik szkoleniowych połączonych z wykorzystaniem platformy internetowej moodle oraz mieszanego systemu szkoleń: zarówno internetowych, jak i w formie spotkań. Ponadto przeszkoleni zostaną nowi trenerzy mogący prowadzić podobne szkolenia po zakończeniu projektu.

Projekt rozpoczął się we wrześniu 2009 roku. W tym samym miesiącu odbyło się spotkanie wstępne zespołu projektowego w Eberswalde. Przez pierwsze 3 miesiące projektu głównym zadaniem partnerów było znalezienie minimum 50 gmin, które chciałyby uczestniczyć w realizacji konkretnych szkoleń. Instytut na rzecz Ekorozwoju zachęcił do udziału w projekcie gminy: Krzeszowice oraz Małkinia Górna. Komisja Europejska zatwierdziła zgłoszenia przyjęte przez partnerów projektu i mógł on zacząć się na dobre. Dalsze działania projektowe rozłożone są na lata 2010, 2011 i do sierpnia 2012 roku włącznie.

Koordinacja projektu ze strony InE: Wojciech Szymalski

Współpraca ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca zewnętrzna: Heinrich-Böll-Stiftung Brandenburg e.V. (Niemcy), Fachhochschule (University of Applied Science) Eberswalde (Niemcy), Talheimer Verlag, Medienberatung und Consulting GmbH (Niemcy), Agence Locale de l'Energie de l'Agglomeration Lyonnaise (Francja), Grüne Bildungswerkstatt Österreich (Austria), Public Environmental Center for Sustainable Development (Bułgaria), Focus Eco Center (Rumunia), Aplinkosaugos Valdymo ir Technologiju Centras (Litwa), Vides izglītības fonds (Łotwa), Centrum Środowiska i Rozwoju (Polska), Stowarzyszenie Pierwsza Warszawska Agenda 21 (Polska), Stadt Geislingen (Zollernalbkreis) (Niemcy), Hnutí Duha - Pratele Zeme CR (Czechy).

BUDOWA SPOŁECZEŃSTWA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Eko-Herkules Blok D „Obserwatorium postępów we wdrażaniu zrównoważonego rozwoju“

Celem tego bloku tematycznego była identyfikacja problemów związanych z wdrażaniem zrównoważonego rozwoju jako podstawa do aktywnej edukacji. Prace w ramach bloku D finansowane były ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Zadanie D.1 Świadomość ekologiczna Polaków w XXI wieku

Instytut przeprowadzał badania świadomości ekologicznej Polaków w latach 1992, 1993, 1997, 2000 i w 2008 roku. Ostatnie z tych badań zrealizowane zostało w ramach programu Eko-Herkules, kiedy to powrócono do tego typu badań po kilkuletniej przerwie, rozszerzając nieco zakres pytań. Pojawiła się w nich tematyka związana z transportem, energetyką, zamianami klimatycznymi i obszarami chronionymi Natura 2000. Zadanie D1 rozszerzone zostało o drugie badanie świadomości ekologicznej społeczeństwa polskiego, które przeprowadzono w marcu 2009 r. Ze względu na ograniczone środki finansowe zrezygnowano z typowych pytań odnoszących się do świadomości ekologicznej, wychodząc też z założenia, że badanie wykonywane po roku przerwy nie pokaże istotnych zmian w zakresie świadomości społeczeństwa i tematykę tego badania ograniczono do zagadnień zrównoważonego rozwoju. Badanie to, tak jak i w poprzednich latach, przeprowadzono na tzw. ogólnopolskiej 1000-osobowej próbie reprezentatywnej dla dorosłych mieszkańców Polski. Autorem opracowania końcowego pt. „Świadomość ekologiczna Polaków – zrównoważony rozwój. Raport z badań 2009”² był dr A. Bołtromiuk. Badanie z 2009 r. i porównanie jego wyników z wynikami z 2008 r. umożliwiło ocenę stosunku Polaków do kluczowych współczesnych zagadnień zrównoważonego rozwoju.

Opracowanie „Świadomość ekologiczna Polaków – zrównoważony rozwój. Raport z badań 2009” oraz jego streszczenie zostało zawieszona na stronie internetowej Instytutu oraz na prowadzonym przez Instytut portalu „Natura 2000 a turystyka”. Syntetyczny komunikat nt. wyników badania z 2009 r. rozpowszechniany był podczas panelu edukacyjno-informacyjnego nt. zrównoważonego rozwoju w Ciechanowie (15 czerwca 2009). Dwa szerokie omówienia tego raportu ukazały się w Internecie: na stronie internetowej Forum Odpowiedzialnego Biznesu oraz na portalu WNP.pl/Energetyka.

² Opracowanie dostępne jest na stronie internetowej InE.

Zespół realizujący zadanie: Krzysztof Kamieniecki, Bożenna Wójcik, Andrzej Kassenberg, Artur Bołtomiuk (współpracownik InE z IRWiR PAN).

Zadanie D.2 Obserwatorium zrównoważonego rozwoju

Od początku swego istnienia Instytut na rzecz Ekorozwoju prowadzi ciągły monitoring najważniejszych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju. Monitoring ten w ramach projektu Eko-Herkules, rozpoczął się w 2007 r. i prowadzony był przez Instytut do połowy 2009 r. Skoncentrowany był on na obserwacji postępów w zrównoważonym rozwoju w czterech obszarach tematycznych. Są to:

- ◆ **transport** – plany rozwoju transportu publicznego i ich popularyzacja, inwestycje, zarządzanie transportem;
- ◆ **tereny wiejskie** – sieć obszarów Natura 2000, tworzenie przyjaznych środowisku miejsc pracy;
- ◆ **urbanizacja** – osiedla projektowane i budowane wokół miast, przestrzeń publiczna (w tym tereny zielone);
- ◆ **energetyka** – odnawialne źródła energii, efektywność energetyczna.

Raporty z monitoringu postępów w zrównoważonym rozwoju

Obserwacje są niezastąpionym źródłem wiedzy o rzeczywistych, widocznych w terenie postępach w zrównoważonym rozwoju. Aby przybliżyć się do tego, co się w zrównoważonym rozwoju dzieje, Instytut prowadził monitoring informacji prasowych (wykorzystując serwis wycinków prasowych), polskich i zagranicznych stron internetowych, ważniejszych serwisów informacyjnych instytucji centralnych i regionalnych oraz organizacji pozarządowych. W ośmiu województwach (dolnośląskim, małopolskim, mazowieckim, podlaskim, pomorskim, śląskim, świętokrzyskim, wielkopolskim) współpracowali z Instytutem specjalnie do tego celu wyznaczeni obserwatorzy zrównoważonego rozwoju. Efekty monitoringu zapisywane były w raportach kwartalnych (regionalnych i krajowych) zamieszczanych na stronie internetowej Instytutu na rzecz Ekorozwoju, w jej części dotyczącej programu Eko-Herkules.

W 2009 r. przygotowane zostały raporty za I i II kwartał – ich zapis umieszczone zostały na stronie internetowej InE. Część materiałów z monitoringu dodatkowo została opublikowana w publikacji „*Barometr zrównoważonego rozwoju. 2008/2009*”. Umieszczono w niej raport krajowy za I kwartał 2009 r., podsumowanie monitoringu prowadzonego w całym projekcie Eko-Herkules (czyli w 2008 r. i w I kwartale 2009 r.) w województwie pomorskim oraz podsumowanie monitoringu w zakresie transportu wskazującego na problemy z wdrażaniem zrównoważonego transportu.

Panele edukacyjno-informacyjne

Panele edukacyjno-informacyjne organizowane były w ramach projektu Eko-Herkules dla przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedstawicieli mediów oraz przedstawicieli instytucji czy organizacji związanych z edukacją na rzecz zrównoważonego rozwoju. Celem organizowania paneli było zaprezentowanie dorobku InE w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz prezentacja aktualnych problemów polityki ekologicznej Polski i UE; stąd

wśród prezentowanych tematów znajdowała się tematyka zmian klimatycznych, uwarunkowań wykorzystania odnawialnych źródeł energii, oceny świadomości ekologicznej Polaków. W pierwszym półroczu 2009 r. panele zorganizowano w Warszawie, Siedlcach, Płocku i w Ciechanowie. Średnio w panelach uczestniczyło po około 30 osób. Istotą tych spotkań była dyskusja na tematy poruszane w prezentacjach. Zainteresowania uczestników wybiegają często poza zaproponowane przez InE tematy, co nadaje ciekawy wymiar tym spotkaniom. Szczególnie interesujące są sytuacje, kiedy uczestnicy dyskutują między sobą odnosząc się do spraw lokalnych lub regionalnych. Poprzez organizację tego typu spotkań InE przyczynia się do promocji zrównoważonego rozwoju.

Instytut korzysta z tych spotkań, nawiązując nowe kontakty, rozszerzając swą wiedzę o problemy nurtujące lokalne społeczności, co znajduje z kolei odbicie w raportach na temat postępów w zrównoważonym rozwoju.

Publikacja „Barometr zrównoważonego rozwoju. 2008/2009”

Kolejny raport, przygotowany przez Instytut na rzecz Ekorozwoju w toku prowadzonego w ramach projektu Eko-Herkules „Obserwatorium zrównoważonego rozwoju” w 2009 r., tak jak i ten z 2008 r. nie pretenduje do całościowej oceny postępów w zrównoważonym rozwoju w ostatnich latach. Jest jedynie dokonaniem świadomie wyborem tekstów ukazujących tendencje zauważalne w naszej drodze ku (zrównoważonemu) rozwojowi. Raport jest próbą podsumowania tych tendencji w sposób opisowy, a nie oparty na analizie wskaźników, statystycznie uwidaczniających postęp lub jego brak.

W publikacji wydanej w II kwartale 2009 r. (w nakładzie 750 egzemplarzy) zamieszczono jej streszczenie w języku angielskim. Publikacja zawiera głównie efekty monitoringu prowadzonego przez Instytut w ramach projektu Eko-Herkules. W publikacji znajduje się raport krajowy za I kwartał 2009 r., podsumowanie monitoringu prowadzonego w całym projekcie Eko-Herkules (czyli w 2008 r. i w I kwartale 2009 r.) w województwie pomorskim oraz podsumowanie monitoringu w zakresie transportu wskazującego na problemy z wdrażaniem zrównoważonego transportu. Ponadto zamieszczono w publikacji kilka innych artykułów nt. zrównoważonego rozwoju – nt. mierzenia postępów w zakresie wdrażania zrównoważonego rozwoju, nt. miejsca tego typu koncepcji rozwoju w programowaniu rozwoju regionalnego oraz nt. zrównoważonej energetyki i koncepcji Natura 2000 jako dużego wyzwania dla rozwoju turystyki.

Publikacja wzbogacona została ponadto o spojrzenie z zewnątrz na problemy wdrażania zrównoważonego rozwoju – poprzez zamieszczenie tekstu Wiceprzewodniczący Obserwatorium Zrównoważonego Rozwoju Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego nt. promowania zrównoważonego rozwoju w Europie. Zaprezentowano też w publikacji przykład klastra, będącego rozwiązaniem wspierającym tworzenie przyjaznych środowisku miejsc pracy.

Publikacja w swej wersji drukowanej została rozpowszechniona wśród: organizacji ekologicznych, bibliotek, centrów edukacji ekologicznej, wybranych szkół i indywidualnych odbiorców wydawnictw InE. Ponadto jej wersja elektroniczna udostępniona została na stronie internetowej Instytutu.

Przy okazji prac związanych z przygotowaniem publikacji *„Barometr zrównoważonego rozwoju. 2008/2009”* przygotowany został też przez dr Krzysztofa Herbsta (w II kwartale 2009 r.) artykuł nt. społecznych zagadnień zrównoważonego rozwoju pt. „Jakość życia a

zrównoważony rozwój miasta”, który udostępniony został czytelnikom na stronie internetowej InE.

Prace w ramach bloku D koordynowane były ze strony InE przez: Krzysztofa Kamienieckiego we współpracy z Bożenną Wójcik (stały współpracownik InE), ponadto uczestniczyli w nich ze strony InE: Franciszek Jackl i Andrzej Kassenberg.

Vortal- Chronmy Klimat

Celem uruchomienia i prowadzenia przez Instytut vortalu jest dostarczanie rzetelnych informacji i fachowych opracowań, tak by pokazać jak szeroki i współzależny wpływ na zagadnienia gospodarcze, społeczne i przyrodnicze mają kwestie zmian klimatu.

ChronmyKlimat.pl w sposób specjalistyczny ukazuje powiązania problematyki zmian klimatu z różnymi aspektami życia. Przez cały rok 2009 vortal był systematycznie udoskonalany, a jego treści uzupełniane tak aby sprostać oczekiwaniom odbiorców zainteresowanych pogłębianiem swej wiedzy na temat interakcji problematyki zmian klimatu z różnymi aspektami życia politycznego, gospodarczego i społecznego.

Vortal powstał z inicjatywy i jest prowadzony przez Instytut na rzecz Ekorozwoju. Uruchomiony został 17 listopada 2008. Finansowany jest z środków European Climate Foundation.

Podsumowując pierwszy pełny rok działalności vortalu ChronmyKlimat.pl można stwierdzić, że spełnione zostały przewidziane na 2009 rok cele. Zgodnie z założeniem, redakcja dbała o wysoki poziom merytoryczny umieszczanych na vortalu materiałów oraz udostępniała zamieszczone na ChronmyKlimat.pl teksty do przedruku i kopiowania w innych mediach, przyczyniając się do w ten sposób do propagowania wiedzy na temat zmian i ochrony klimatu oraz podniesienia poziomu debaty na temat zmian klimatycznych na wyższy, bardziej profesjonalny poziom.

Vortal jest adresowany do przedstawicieli świata biznesu, nauki, wykładowców akademickich, do członków i działaczy organizacji pozarządowych oraz przedstawicieli mediów.

Z rozmów z czytelnikami ChronmyKlimat.pl wynika, że vortal jest postrzegany jako bardziej profesjonalny i bardziej interesujący niż inne portale o podobnym profilu. Ponadto vortal postrzegany jest jako źródło codziennych, wiarygodnych informacji - ważne jest, że vortal działa 7 dni w tygodniu, bez żadnych "martwych" okresów. Publikowane są na nim m.in. specjalistyczne i niszowe informacje, które dzięki vortalowi mają szansę dotrzeć do szerszej publiczności.

Potwierdzenie skuteczności vortalu oraz potwierdzenie dotarcia do wyznaczonej grupy docelowej stanowi fakt, że na liście subskrybentów cotygodniowego Newslettera ChronmyKlimat.pl znajdują się posłowie i urzędnicy państwowi i przedstawiciele mediów. Biuro Analiz Sejmowych w materiałach przeznaczonych dla przewodniczącego Komisji Środowiska - Marka Kuchcińskiego, skorzystało z 2 artykułów z ChronmyKlimat.pl (umieszczono je w przypisach). Poseł Janusz Piechociński wielokrotnie przysyłał pod adres portalu komentarze i swojej materiały do publikacji. Baczny obserwator informacji na vortalu jest m.in. Grzegorz Wiśniewski – autorytet i ekspert w dziedzinie OZE – który także przysyła swoje komentarze i udostępnia materiały do publikacji. Portal przeglądali również przedstawiciele środowisk naukowych, m.in. prof. Zbigniew Kundzewicz – który napisał specjalnie dla ChronmyKlimat.pl materiał, doc. Andrzej Strupczewski, dr Tomasz

Barbaszewski, dr hab. Antoni Murkowski, dr inż. Jacek Dach, prof. Ludwik Tomiałojć, którzy komentowali znajdujące się wortalu teksty.

Pośród dziennikarzy, często z informacji wortalowych korzystają m.in. przedstawiciele najważniejszych polskich gazet: Madgalena Kozmana – Rzeczpospolita, Konrad Niklewicz – Gazeta Wyborcza, Edwin Bendyk – Polityka oraz Ewa Podolska – radio TOK FM, Julita Nobis – RDC, Agnieszka Jas – PR, Aleksander Głowczewski – PAP. Wortal jest również cennym źródłem informacji dla mediów lokalnych i regionalnych.

W roku 2009 wortal patronował 10 przedsięwzięciom, bezpośrednio lub pośrednio związanym z ochroną klimatu.

Akcje objęte patronatem ChronmyKlimat.pl:

Dzień Ziemi, międzynarodowa konferencja pod hasłem: "Edukacja dla zrównoważonego rozwoju", Konkurs: Bezpieczeństwo energetyczne i ekologiczne, jedna z akcji Aeris Futuro w ramach projektu: Offset z Tauronem, akcja PKE OM: Zmieniaj siebie, a nie klimat!, konferencja „Droga ku efektywnemu wdrażaniu pakietu energetyczno-klimatycznego”, konkurs dla dziennikarzy "Media z klimatem" - II edycja, konferencja „Efektywność energetyczna i planowanie energetyczne w gminach jako instrumenty polityki klimatycznej”, spotkanie ze „Świadcami zmian klimatu”, akcja „Run for Hopenhagen“.

Dzień Ziemi był największym i najbardziej masowym spośród objętych patronatem wydarzeń, które zgromadziło 80 tys. uczestników. W pozostałych patronatach w sumie wzięło udział około 450 osób.

Statystyki, styczeń – grudzień 2009:

liczba odwiedzin: 27 303

liczba użytkowników: 13 866

średni czas spędzony na wortalu: 5:02

Dodatkowy wskaźnik: hasło ChronmyKlimat.pl pojawia się 28,900 w wyszukiwarce Google wskazuje na istotną obecność wortalu w internecie i potwierdza, podobnie jak powyższe wskaźniki, zasadność kontynuowania jego działalności.

Koordinacja projektu: Iwona Teodorczuk-Możdżyńska

Eksperti: Andrzej Kassenberg, Krzysztof Kamieniecki, Zbigniew Karaczun, Mirosław Sobolewski

Redakcja: Katarzyna Teodorczuk, Anna Rzepa, Olga Bakanowska, Aleksandra Stępiak

Współpracownicy: Joanna Pachla, Anna Dworakowska, Klaudia Komacka, Urszula Poziomek

W trakcie roku 2009 z zespołu odeszła Aleksandra Stępiak, z powodu urlopu macierzyńskiego oraz Zbigniew Karaczun z powodu nadmiaru obowiązków związanych z codzienną pracą na uczelni.

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny

Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) należy do unijnych instytucji i jego zasadniczym celem jest rozpoznawanie opinii różnych środowisk na temat przygotowywanych przez Komisję Europejską lub Parlament Europejski i Radę Europejską dokumentów lub projektowanych rozwiązań prawnych. W skład Komitetu wchodzi przedstawiciele trzech grup reprezentujących różne interesy społeczne i ekonomiczne. Pierwsze dwie grupy to przedstawiciele pracodawców i związków zawodowych. Trzecią grupę tworzą reprezentanci tzw. różnych interesów, co, w jakimś sensie odnosi się do organizacji trzeciego sektora. Efektem pracy EKES'u są opinie, które przygotowywane są w powoływanych do tego celu grupach roboczych.

W roku 2009, członek EKES – Krzysztof Kamieniecki – uczestniczył w 19 grupach roboczych, zajmujących się m.in. problematyką:

- ◆ Transportu (tereny zurbanizowane, rozwój transportu w regionie Bałkanów zachodnich, rozwój transportu morskiego do 2018r);
- ◆ Gospodarka morska (strategia rozwoju regionu Bałtyku, zrównoważony rozwój terenów nadmorskich,
- ◆ Energetyka jądrowa (kadry dla energetyki jądrowej, bezpieczeństwo)
- ◆ Polityka ochrony środowiska (ocena działań w 2008r)
- ◆ Przekształceń w koordynacji lotów (współpraca transatlantycka);
- ◆ Zmian klimatycznych;
- ◆ Wspólnotowej polityki energetycznej;
- ◆ Partnerstwo Wschodnie
- ◆ Obszary zurbanizowane

W odniesieniu do każdej z w/w opinii przedstawiane były argumenty wzmacniające ochronę środowiska lub zrównoważony rozwój. W odniesieniu do opinii dotyczących bezpieczeństwa energetyki jądrowej oraz rozwoju transportu morskiego jak i rozwoju transportu drogowego wnoszono poprawki na poszczególnych etapach zatwierdzanie opinii przez EKES. Na wysłuchanie dotyczące rozwoju transportu drogowego do roku 2020 doproszono (na wniosek Krzysztofa Kamienieckiego), polskiego eksperta – profesora Wojciecha Suchorzewskiego, który przedstawił mocne argumenty za koniecznością rozwoju zrównoważonego transportu europejskiego.

Działalność w EKES przedstawiciela InE umożliwia zaprezentowanie dorobku polskich i innych europejskich organizacji społecznych na szerszym forum, co stanowi podstawę do zgłaszanych poprawek do przygotowywanych opinii EKES. W 2009 roku pomocne były wskazówki udzielone m.in. przez członków PKE, WWF, Eko-Unia, Acid Rains, EEB. Ciekawsze opinie są dostępne na stronie internetowej InE.

Blossom-2.0 Support to analysis for long-term governance and institutional arrangements. (tłum. Blossom 2.0: wsparcie w analizie na rzecz długoterminowego zarządzania i rozwiązań instytucjonalnych).

InE wziął udział w międzynarodowym projekcie realizowanym na zamówienie Europejskiej Agencji Ochrony Środowiska (EEA) i koordynowany przez Milieu Ltd i Collingwood Environmental Planning (CEP). InE uczestniczył w projekcie od maja do września 2009 r.

Celem projektu BLOSSOM było lepsze zrozumienie natury i zakresu perspektywicznego myślenia (*ang. futures thinking*) w ramach zarządzania i długookresowego planowania prowadzonego przez instytucje rządowe oraz jak takie myślenie jest lub może być wprowadzane do procesu tworzenia polityk, przede wszystkim polityki ekologicznej (zidentyfikowanie czynników sukcesu i barier).

Na podstawie przeprowadzonych analiz, przeglądu dokumentów i wywiadów powstało 8 raportów krajowych oraz raport podsumowujący wyniki i wnioski z raportów krajowych. Obok Polski, projekt obejmował Wielką Brytanię, Finlandię, Szwecję, Holandię, Francję, Słowenię i Hiszpanię. Każdy z raportów zawierał 2-4 przykłady przedsięwzięć, w których wykorzystano modelowanie, analizy scenariuszy rozwoju, foresight lub inne metody z daleką perspektywą czasową oraz które związane były bezpośrednio lub pośrednio z polityką ekologiczną. Dla potrzeb polskiego raportu omówiono trzy przykłady Narodowy Program Foresight Polska 2020, raport Polska 2030 – wyzwania rozwojowe oraz Politykę energetyczną Polski do roku 2030.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg. Współpraca ze strony InE: Ewa Świerkula (autorka polskiego raportu krajowego). Współpraca zewnętrzna: Tony Zamparutti (Milieu Ltd).

PROMOCJA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Eko-Herkules - Blok C „Innowacyjność w gospodarowaniu zasobami naturalnymi” (debata nt. terenów otwartych, wydanie trzech zeszytów edukacyjnych)

W roku 2009 odbyła się jedna, ostatnia z cyklu, debata społeczna pt. „Jak zapewnić rozwój zrównoważony terenów otwartych?” – Dnia 9 marca 2009 r. w Poznaniu, zorganizowana przy współpracy Zakładu Geografii Kompleksowej i Kartografii na Wydziale Nauk Geograficznych i Geologicznych UAM. Wzięło w niej udział 80 osób (bez prelegentów i organizatorów), co oznacza większe zainteresowanie niż planowano. Debata zgromadziła przede wszystkim członków pozarządowych organizacji ekologicznych i społecznych oraz przedstawicieli środowisk naukowych i akademickich, w tym pokolenia studentów. Uczestnikami byli także pracownicy administracji publicznej i media; radio i TV przeprowadziło z ekspertami InE wywiady emitowane w bieżących audycjach regionalnych.

Podsumowanie cyklu 4 debat:

Generalnie najbardziej zainteresowani debatami byli Ci, którzy biorą udział w zawodowo lub są aktywni społecznie w procesie wypracowywania proekologicznych kierunków polityk

(krajowej regionalnych, branżowych), kompetencji (administracji, samorządów, planowania przestrzennego) i aktywności (organizacji pozarządowych, edukacji ekologicznej, naukowców). Prognozowano, że w każdej z czterech debat będzie uczestniczyć ok. 40-60 osób. W sumie, w czterech debatach społecznych (trzy w 2008 r.) wzięło udział 248 osób, a najwięcej zainteresowanych skupiła ostatnia debata o terenach otwartych.

W nawiązaniu do każdej z debat wydano drukiem tematyczny zeszyt edukacyjny, opracowane na podstawie zapisu dyskusji, wygłoszonych referatów i materiałów uzupełniających zebranych przez ekspertów Instytutu na rzecz Ekorozwoju. Wszystkie 4 zeszyty ukazały się w roku 2009 zeszyty dotyczące trzech debat, – „Jaki transport w zrównoważonym rozwoju?”, „Jak zapewnić rozwój zrównoważony terenów zurbanizowanych? Metropolie” oraz „Jak zapewnić rozwój zrównoważony terenów otwartych?”. Publikacje te – po 40-stron każda – zostały rozpowszechnione w nakładzie po 600 egzemplarzy. Adresatami byli uczestnicy debat, jak również wśród osoby i instytucje, które zgłosiły zainteresowanie publikacjami. Streszczenie każdej z publikacji w języku polskim i angielskim zostało umieszczane na stronie internetowej Instytutu.

- ◆ Koordynacja projektu ze strony InE: *Jolanta Kamieniecka*
- ◆ Współpraca ze strony InE: *Franciszek Jackl, Krzysztof Kamieniecki i Andrzej Kassenberg*
- ◆ Współpraca zewnętrzna:
 - *prof. Mariusz Kistowski z Politechniki Gdańskiej,*
 - *prof. Andrzej Mizgajski z Zakładu Geografii Kompleksowej i Kartografii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,*
 - *prof. Małgorzata Słodowa-Helpa z Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu,*
 - *dr Piotr Matczak z Instytutu Socjologii UAM.*
 - *Ewa Sulejczak*
 - *CeDeWu*

Natura 2000 motorem zrównoważonego rozwoju (Portal, Program edukacyjny, Konkurs, Broszura, Szkolenia)

Program edukacyjny pt. „Natura 2000 motorem zrównoważonego rozwoju” realizowany jest przez Instytut na rzecz Ekorozwoju w latach 2009-2010 dzięki dofinansowaniu przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Projekt jest w toku realizacji. Stanowi on kontynuację działań podjętych w roku 2005, w którym to zbudowano portal pt. Natura 2000 a turystyka. Portal ma charakter informacyjno-edukacyjny. Służy promocji Obszarów Natura, 2000 jako nowej formy ochrony przyrody, ale i terenów rozwoju proekologicznych form gospodarowania. Za podstawowy cel projektu przyjęto na lata 2009-2010 pogłębienie myślenia i aktywnego działania na rzecz zrównoważonego rozwoju turystyki w obszarach Natura 2000.

W nawiązaniu do celu edukacyjnego projektu przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. Uzyskanie myślenia kategorią zrównoważonego rozwoju wśród młodzieży gimnazjalnej, na przykładzie współzależności pomiędzy produktem turystycznym a promocją walorów przyrodniczych obszarów Natura 2000.
2. Uwrażliwienie branży turystycznej na konieczność budowania, jakości ekologicznej swych ofert i usług, poprzez dostosowywanie się do zasad ochrony przyrody na obszarach Natura 2000, jeżeli w sposób zrównoważony chcą korzystać z ich zasobów.
3. Przekonanie przedstawicieli samorządów lokalnych, że obszary Natura 2000 to nie tylko ograniczenia, ale także nowa wręcz szansa na lokalny zrównoważony rozwój z punktu widzenia gospodarki.

Projekt został podzielony na sześć zadań merytorycznych o charakterze edukacyjnym lub informacyjnym, – jako przekaz wiedzy:

Zadanie 1 – Portal „Natura 2000 a turystyka” (<http://natura2000.Org.pl>) – weryfikacja, aktualizacja oraz rozbudowa treści Portalu, do których należą: Katalog ca 1000 obszarów z opisem ich walorów turystycznych, zestaw 30 przykładów dobrych praktyk, 7 e-szkoleń wraz z testami sprawdzającymi m.in. elementy jak. „Zmiany w tworzeniu sieci Natura 2000 w latach 2007-2008” aktualności, przydatne linki itp.

Zadanie 2 – Propozycja programu edukacyjnego wraz z obudową metodyczną „NATURA 2000 formą ochrony dziedzictwa przyrodniczego Europy”, stanowiącego pomoc dydaktyczną dla nauczycieli gimnazjów nt. Wykorzystania tematyki dotyczącej sieci Natura 2000 w procesie nauczania w szkole.

Zadanie 3 – Konkurs dla gimnazjalistów pt. „Obszar Natura 2000 skarbem regionu” – III edycja, na pracę promującą walory turystyczne wybranego obszaru.

Zadanie 4 – Publikacja: „Natura 2000 – ABC dla turystyki”,

Zadanie 5 – 4 Szkolenia regionalne pt. „Uwarunkowania rozwoju turystyki w Europejskiej sieci obszarów Natura 2000”,

Zadanie 6 – Konferencja końcowa.

Zadanie 1:

Podstawą do weryfikacji i aktualizacji treści portalu był raport pt. „Zmiany w tworzeniu sieci Natura 2000 w latach 2007-2008”, który stanowi materiał informacyjno-edukacyjny o wdrażaniu Europejskiej sieci obszarów chronionych Natura 2000 w Polsce. Raport umieszczony jest w wersji elektronicznej na portalu.

Dalszy etap prac w 2009 roku obejmował przygotowanie nowych tekstów e-szkoleń, w tym o obszarach Natura 2000 położonym w granicach miast i dodanie na Portal nowego e-szkolenia nt. „Zagrożenia dla obszarów Natura 2000”. Do każdego z siedmiu materiałów opracowane zostały nowe zestawy 10 pytań testowych do samodzielnego sprawdzania wiedzy przez użytkowników Portalu, a obligatoryjnie wykorzystanych w konkursie dla gimnazjalistów.

Rozbudowa Portalu polegała też na opracowaniu 30 nowych przykładów działań przyjaznych środowisku z zakresu turystyki, polskich i zagranicznych, do modułu „Skorzystać na Naturze 2000”. Katalog, dla którego potrzeb wykonano opisy przyrodniczo turystyczne ok. 1000 polskich obszarów Natura 2000 uwzględnia obszary specjalnej ochrony ptaków powołane formalnie w Polsce do końca października 2008 r. rozporządzeniami Ministra Środowiska, specjalne obszary ochrony siedlisk zatwierdzone do końca grudnia 2008 r. przez Komisję

Europejską, nowe specjalne obszary ochrony siedlisk proponowane formalnie do końca października 2009 r. przez Rząd RP (i wysłane, jako polska propozycja do Komisji Europejskiej), dodatkowe specjalne obszary ochrony siedlisk konsultowane w lecie 2009 r. przez Ministerstwo Środowiska, a niewłączone do końca października 2009 r. na listy obszarów formalnie proponowanych przez Rząd RP, dodatkowe specjalne obszary ochrony siedlisk proponowane przez przyrodnicze organizacje pozarządowe, a do Końca października, 2009 r. niezaprobowane przez władze RP.

Zadanie 2:

Propozycja programu edukacyjnego pt. „NATURA 2000 formą ochrony dziedzictwa przyrodniczego Europy”, autorstwa metodyków nauczania przedmiotów przyrodniczych oraz specjalistek InE w zakresie zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska przyrodniczego i ekoturystyki, jest przeznaczona do edukacji na poziomie gimnazjum, ale może być wykorzystywana przez szeroko pojętą edukację ekologiczną prowadzoną poza systemem edukacji szkolnej. Proponowany Program edukacyjny składa się z części ogólnej (opisowej) oraz z obudowy metodycznej, którą tworzą scenariusze zajęć, zestawy testów oraz kartoteki do testów. Program ten przedstawia bogatą ofertę, z której można korzystać w dowolny sposób. Poszczególne zagadnienia mogą być tematem odrębnych lekcji lub też można wykorzystać elementy wybrane z różnych zagadnień.

Zadanie 3:

W roku 2009 rozpoczęła się III edycja konkursu pt. „Obszar Natura 2000 skarbem regionu”, która została skierowana do uczniów i ich nauczycieli ze szkół gimnazjalnych w Polsce. Po okresie przygotowań rozpoczął się 1. etap konkursu (09.09.09 r.). Szkoły, po zapoznaniu się z ogłoszeniami o konkursie w okresie czerwiec-wrzesień 2009 r. przystępowały do konkursu w wyniku samodzielnych decyzji. W klasach gimnazjalnych nauczyciele przeprowadzali zajęcia na temat sieci Natura 2000. Zainteresowani uczniowie zdobywali wiedzę także samodzielnie, w oparciu o wybrane e-szkolenia z portalu i w inny, dostępny sposób. Ten etap trwał do 09.12.09 r. Następnie szkoły zgłaszały uczestników 2 etapu (09.12.09 r. - 05.01.10 r.), przygotowano i „powieszono” na portalu listę osób i szkół dopuszczonych do udziału w 2. etapie (09.01.10 r.). W tym dniu rozpoczął się 2. etap konkursu.

Ostatecznie do 2. etapu Konkursu szkoły zgłosiły 560 uczniów.

Zadanie 5:

W listopadzie 2009 r. odbyły się trzy ogólnopolskie szkolenia dla przedstawicieli sektora turystycznego, regionalnych organizacji ekologicznych i władz samorządowych pt. „Uwarunkowania rozwoju turystyki w Europejskiej sieci obszarów Natura 2000”. Były to jednodniowe spotkania każdorazowo skupiające ok. 40 uczestników z czterech sąsiadujących ze sobą województw – odbyły się kolejno w Olsztynie, Kielcach i Poznaniu. Wzięły w nich udział łącznie 124 osoby (bez prelegentów i organizatorów).

Każde szkolenie obejmowało przekazanie wiedzy poprzez referaty ekspertów Instytutu oraz w Drugiej jego części omówienie praktyki integrowania ochrony przyrody i turystyki na podstawie przykładów prezentowanych przez prelegentów regionalnych. Całość zajęć była przeplatana pytaniami, odpowiedziami i swobodną dyskusją skupioną na z góry zadanych tematach:

- ◆ Produktu turystycznego budowanego na bazie atrakcyjności turystycznej obszarów Natura 2000,
- ◆ Promocji proekologicznych form turystyki realizowanych na obszarach Natura 2000,
- ◆ Szans i barier rozwoju turystyki zrównoważonej wynikających z wymogów ochronnych obszarów Natura 2000 (w tym wymaganych procedur mających zapewnić tą ochronę).

Szkolenia miały na celu dostarczenie przedstawicielom branży turystycznej podstawowych informacji o sieci obszarów Natura 2000, ale i wskazanie na obowiązujące prawem zasady ich turystycznego użytkowania. Dzięki przekazowi tej wiedzy szkolenia przyczynią się do wzrostu poziomu świadomości ekologicznej.

Koordinacja projektu ze strony InE: Jolanta Kamieniecka, współpraca ze strony InE: Franciszek Jackl, Krzysztof Kamieniecki i Andrzej Kassenberg oraz Bożenna Wójcik, Teresa Lubaszewska, współpraca zewnętrzna:

Eksperci regionalni – wykładowcy uczelni wyższych, przedstawiciele samorządów, biur turystycznych i organizacji ekologicznych

Dziennikarze piszący teksty promocyjne, fotograficy - przyrodnicy

Tłumacze i redaktorzy tekstów, studenci odbywający praktyki w InE

Wzmocnienie Instytutu na rzecz Ekorozwoju- by edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju była innowacyjna

Celem projektu jest zapewnienie ciągłości funkcjonowania organizacji poprzez:

- przygotowywanie nowych wniosków o dofinansowanie, inicjowanie i monitorowanie procesów powstawania projektów w tym przygotowanie i złożenie wniosku do mechanizmu finansowego LIFE+
- utrzymanie ciągłości komunikacji w szczególności sfinansowanie telefonów i internetu oraz usług informatycznych oraz zabezpieczenie stacji roboczych InE poprzez zakup i zainstalowanie programu antywirusowego
- zachowanie ciągłości utrzymania siedziby poprzez dofinansowanie opłat za czynsz i energię biura organizacji
- dofinansowanie obsługi sekretariatu i księgowości
- promocja InE w tym przebudowa strony www oraz wydanie aktualnej ulotki o InE

Projekt trwa od 1.07.2009 do 30.06.2011.

Koordinacja projektu ze strony InE: Renata Filip

STANOWISKA InE

Stanowisko InE w sprawie obrony parków krajobrazowych

W 2009 r. Instytut dalej monitorował proces legislacyjny związany z sytuacją parków krajobrazowych co było konsekwencją skierowania przez Instytut w dniu 14 listopada 2008 r. do Sejmu RP stanowiska odnośnie projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku ze zmianami w organizacji i podziale zadań administracji publicznej w województwie. W stanowisku tym InE negatywnie oceniało proponowaną w tym projekcie zmianę podległości parków krajobrazowych i apelował o pozostawienie tych parków w strukturach administracji rządowej. Niestety posłowie nie uwzględnili w 2008 r. stanowiska Instytutu (również nie uwzględnili podobnych stanowisk Państwowej Rady Ochrony Przyrody i Klubu Przyrodników) i poprzez uchwalenie tzw. ustawy „kompetencyjnej” dokonali praktycznie rozbioru parków krajobrazowych, co Instytut oceniał jako duże zagrożenie dla ich przyszłości i przyszłości ochrony przyrody w Polsce.

16 lutego 2009 r. Instytut skierował swoje stanowisko do Kancelarii Prezydenta w formie apelu o pozostawienie tych parków w strukturach administracji rządowej i o wzięcie pod uwagę argumentacji Instytutu przy rozważaniu kwestii podpisania lub niepodpisania ww. ustawy przez Prezydenta RP, czy ewentualnego skierowania jej przez Prezydenta RP do Trybunału Konstytucyjnego. Kancelaria Prezydenta uwzględniła stanowisko Instytutu we wniosku jaki Prezydent RP przesłał do Trybunału Konstytucyjnego, w którym kwestionował konstytucyjność ww. ustawy w części odnoszącej się do sytuacji parków krajobrazowych wykazując jej niekonstytucyjność ze względu na łamanie zasady zrównoważonego rozwoju zapisanej w art. 5 Konstytucji RP. Przed rozprawą przed Trybunałem na prośbę Kancelarii Prezydenta Instytut 8 maja przesłał do Kancelarii Prezydenta list, w którym podtrzymał swoje wcześniejsze stanowisko w tej sprawie. Niestety Trybunał Konstytucyjny rozpatrując w dniu 13 maja 2009 r. wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dotyczący ochrony środowiska oraz kompetencji organu samorządu województwa w kwestii parku krajobrazowego nie podzielił stanowiska Prezydenta i ww. wniosek oddalił.

18 listopada 2009 r. przedstawicielka Instytutu B. Wójcik uczestniczyła w posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Sejmu RP nt. zarządzania parkami krajobrazowymi i obszarami chronionego krajobrazu, podczas którego przypomniła stanowisko Instytutu w tej sprawie i zwracała uwagę na obserwowane już negatywne skutki zmiany jaka niestety została dokonana.

Prace nad przygotowaniem i upowszechnianiem Stanowiska prowadziła Bożenna Wójcik (stała współpracownik InE); współpraca ze strony InE Krzysztof Kamieniecki.

OCENY

Ocena Programu Ekokonwersji

Pod koniec roku 2009 Instytut jako partner firmy Ernst & Young na zlecenie Fundacji EkoFundusz podjął się kompleksowej oceny realizacji w Polsce programu ekokonwersji i instytucji za to odpowiedzialnej czyli EkoFunduszu. Ocena ma trwać do maja 2010 r i obejmuje:

- organizację oraz metody pracy Fundacji a także jej wpływ na osiągnięte efekty,
- sposób selekcji, oceny i realizacji projektów a także tworzenia i realizacji programów w obrębie priorytetowych obszarów działania Fundacji (ochrona powietrza, Bałtyku, klimatu, przyrody i gospodarki odpadami),
- osiągnięty efekt ekologiczny i transfer technologii oraz ich znaczenie dla ochrony środowiska w Polsce,
- możliwość wykorzystania doświadczeń EkoFunduszu przy realizacji innych programów w Polsce i za granicą.

Koordinacja projektu ze strony InE: Andrzej Kassenberg

Współpraca ze strony InE: Krzysztof Kamieniecki.

Współpraca zewnętrzna: Krzysztof Berbeka, Zbigniew Karaczun, Janusz Kindler, Mariusz Kistowski, Piotr Sikorski, Anna Rzepa i Arkadiusz Węglarz.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANIZACJAMI I UDZIAŁ W RADACH

1. Koalicja Klimatyczna
2. Koalicja Funduszy Strukturalnych UE.
3. Państwowa Rada Ochrony Środowiska
4. Kapituła Nagrody Zielonego Liścia
5. Kapituła Nagrody Pracy Organicznej na Ochronie Środowiska im. Wojciecha Dutki
6. Rada Regionalnego Centrum Ochrony Środowiska dla Europy Środkowej i Wschodniej
7. Rada ds. Środowiska i Problemów Społecznych przy Prezesie Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju
8. Zespół ds. ochrony klimatu pod przewodnictwem Pani Hanny Gronkiewicz – Waltz – Prezydenta m. st. Warszawy.

PARTNERZY DZIAŁAŃ INE W 2009 ROKU

1. Amerykańska Izba Handlowa w Polsce
2. Bank Ochrony Środowiska S.A.
3. Boeing Central nad Eastern Europe
4. Centrum Stosunków Międzynarodowych
5. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (European Economic and Social Committee)
6. Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich
7. Fundacja Efektywnego Wykorzystania Energii
8. Instytut Energii Odnawialnej
9. Jeppesen Poland
10. Klub Publicystów Ochrony Środowiska EKOS
11. Manchester Digital Development Agency
12. Miasto Poznań
13. Ministerstwa: Środowiska i Gospodarki.
14. Okręg Mazowiecki Polskiego Klubu Ekologicznego (PKE)
15. Politechnika Warszawska
16. Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych "Lewiatan"
17. Polską Agencją Żeglugi Powietrznej
18. Procesy Inwestycyjne Sp. o. o.
19. Radio PARADA z Łodzi
20. Radio TOK FM
21. Redakcja czasopisma „Obywatel”
22. Sejm RP – Komisja Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa
23. Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego.
24. TVP Łódź
25. Unia Metropolii Polskich
26. Uniwersytet Warszawski
27. Urząd Miasta Stołecznego Warszawy
28. WWF Polska
29. Wydział Inżynierii Środowiska Politechniki Lubelskiej

30. Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego
31. Zespół Doradców Prezydenta RP
32. Instytut Biologii Akademii Podlaskiej w Siedlcach
33. Regionalne Centrum Edukacji Ekologicznej w Płocku
34. Towarzystwo Naukowe Płockie
35. Uniwersyteckie Centrum Badań nad Środowiskiem Przyrodniczym Uniwersytetu Warszawskiego
36. Wydział Turystyki, Hotelarstwa i Promocji Środowiska Akademii Humanistycznej im. Aleksandra Gieysztor w Ciechanowie

WYSTĄPIENIA PUBLICZNE I INNE DZIAŁANIA UPOWSZECHNIAJĄCE

1. Przedstawiciel pozarządowych organizacji ekologicznych w delegacji rządowej na 15 Konferencję Stron Konwencji Klimatycznej w Kopenhadze.
2. Kassenberg A. Karaczun Z. *Efekt cieplarniany i jego skutki*. (w:) Zmiany klimatu są faktem. Zbiór materiałów przygotowanych w ramach projektu „Zmiany klimatu w świadomości obywateli”. Centrum Stosunków Międzynarodowych. Warszawa 2009.
3. Karaczun Z., Kassenberg A. *Ochrona klimatu wyzwania dla Polski*. (w:) Zmiany klimatu są faktem. Zbiór materiałów przygotowanych w ramach projektu „Zmiany klimatu w świadomości obywateli”. Centrum Stosunków Międzynarodowych. Warszawa 2009.
4. Kassenberg A. *Polityka klimatyczna i energetyczna Polski: współdziałanie czy sprzeczność*. (w:) Ekologia. Przewodnik krytyki politycznej. Krytyka polityczna. Warszawa 2009.
5. Kassenberg A. *Climate Policy and Energy Policy: Convergence or Contradiction? The Case of Poland*. (w:) Energy Security and Climate Change. Double Challenge for Policymakers. Ed. By Artur Gradziuk and Ernst Wyciszkievicz. The Polish Institute of International Affairs. Warsaw 2009.
6. Karaczun Z., Kassenberg A. *Droga od nadziei do frustracji*. Rzeczpospolita z dn. 21 grudnia 2009 r.
7. Seria artykułów po wspólnym tytule *Globalne ocieplenie największym wyzwaniem XXI w.* w czasopiśmie *Gaz za grosze*.
8. Uwagi do projektu „*Planu działania na rzecz zrównoważonego rozwoju zużycia energii dla Warszawy w perspektywie do roku 2020*”.
9. Kassenberg A. *20 lat po Okrągłym Stole*. Materiał i prezentacja na sesję jubileuszową 20-lecie Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Czerwiec 2009.
10. Uczestnik panelu na side event'cie poświęconego zielonym inwestycjom zorganizowane w trakcie COP15 w Kopenhadze przez Regionalne Centrum Ochrony Środowiska dla Europy Środkowej i Wschodniej. Grudzień 2009.
11. Opinia dla Komisji Ochrony Środowiska Sejmu R.P. na temat „*Polityki ekologicznej państwa w latach 2009 – 2012 z perspektywą do roku 2016*” (druk 1610).
12. Panelista na konferencji *Sektor lotniczy a pakiet klimatyczny. W drodze do COP 15* organizowanej LOT i Boeing. 16 listopad 2009 r. Warszawa.

13. Prezentacja *Alternatywnej Polityki Energetycznej Polski do roku 2030* na otwartej debacie na temat Elektrownia atomowa w województwie pomorskim – tak czy nie zorganizowanej przez Wspólną Ziemię i Sopotką Szkołę Wyższą. Chojnice 5 grudnia 2009.
14. Prezentacja *Działania i narzędzia niezbędne do wdrożenia pakietu klimatyczno-energetycznego*” na konferencji prasowej Koalicji Klimatyczne *Efektywne wdrażanie pakietu klimatyczno-energetycznego w Polsce?* Warszawa 19 listopada 2009 r.
15. Przygotowanie materiału dla Fundacji Boell’a pt. *COP 14 – podsumowanie ale bez optymizmu*.
16. Wykłady dla studentów na Międzywydziałowym Studium Ochrony Środowiska SGGW p.t. *Polityka ekologiczna*.
17. Prezentacja *Alternatywna polityka energetyczna – instrument zrównoważonego rozwoju*. Genshagen. Listopad 2009.
18. Prezentacja *Climate Change Risk for Eastern Europe and Central Asia*. Berlin październik 2009
19. Wykłady na Akademii Rozwoju Regionalnego nt. zrównoważonego rozwoju i wyzwań ekologicznych wynikających z polityki UE.
20. Prezentacja *Zrównoważony rozwój w Polsce – szanse i zagrożenia*. VII Międzynarodowa Konferencja ‘Edukacja dla zrównoważonego rozwoju. Szklarska Poręba. 18-21. października 2009.
21. Prezentacja *EkoHerkules przykład programu aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju*. VII Międzynarodowa Konferencja ‘Edukacja dla zrównoważonego rozwoju. Szklarska Poręba. 18-21. października 2009.
22. Wiele mniej ważnych wystąpień dotyczących w szczególności ochrony klimatu i promocji alternatywnej polityki energetycznej.
23. Wiele udzielonych wywiadów dla TVN, Polsat, TVP2, I PR, III PR, RDC, a także powołań w prasie jak np. w Rzeczpospolitej, Gazecie Wyborczej, Dzienniku Polska.
24. Kamieniecka J., Suchowola – Konferencja naukowa organizowana przez SGGW nt rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.
25. Kamieniecka J., Kielce – Konferencja naukowa poświęcona promocji walorów polskiej agroturystyki.
26. Kamieniecka J., Poznań – Konferencja w ramach ogólnopolskich obchodów Światowego Dnia Turystyki
27. Kamieniecka J., Suwałki – konferencja edukacyjna Starostwa Powiatowego Suwałki i Towarzystwa przyjaciół Suwalskiego PK
28. Kamieniecka J., Uczelnie – zajęcia stałe z poświęceniem kilku godzin wykładowych na problematykę Natura 2000 a turystyka.
29. Wójcik B.-, *Nowoczesne podejście do ochrony przyrody podstawą wprowadzania w Polsce obszarów Natura 2000*” – wykład dla Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Górze Kalwarii (8 stycznia 2009 r.)
30. Wójcik B.-Wypowiedź w panelu podczas Konferencji Ogólnopolskiej „Pytania o

przyszłość polskiej wsi” zorganizowanej przez Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich w Warszawie (4 marca 2009 r.) – nt. „Jakie inne funkcje gospodarstw poza produkcją rolną powinny być wspierane i finansowane?”

31. Wójcik B-Wprowadzanie w Polsce sieci obszarów Natura 2000 – nowe podejście do ochrony przyrody, nowe wyzwania dla rozwoju lokalnego” – wykład podczas konferencji pt. „Natura 2000 szansą ekorozwoju i lokalnego partnerstwa” w Łochowie (24 marca 2009 r.) w ramach projektu Społecznego Instytutu Ekologicznego „Między Bugiem a Narwią. Partnerstwo na rzecz efektywności ekologicznej”.
32. Świerkula E-udział w konferencji organizowanej przez EEB pt. Sustainable Consumption and Production Conference oraz Working Group Meeting, Bruksela, 27-28 Maj 2009. Międzynarodowa konferencja poświęcona była zagadnieniom zrównoważonej konsumpcji i produkcji i miała na celu rozpocząć debatę na poziomie Unii na temat działań, które powinny być podjęte by rzeczywiście zmienić wzorce produkcji i konsumpcji, ponieważ działania zapisane w Planach Działania UE na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji oraz zrównoważonego przemysłu są niewystarczające. Prezentowany był dokument *Blueprint for European Sustainable Consumption and Production*, który za najważniejszą i konieczną zmianę uważa życie w ramach ograniczeń Ziemi. Podczas Working Group Meeting, w ramach wymiany doświadczeń, przedstawiony został Program Eko-HERKULES, podjęte w jego ramach działania i efekty
33. Kamieniecki K.-udział w ALARM Consultative Forum (Assessing Large scale environmental Risks for biodiversity with tested Methods)

Dodatkowe materiały upowszechniające dorobek InE

- Bożenna W.-„Wprowadzanie zasad zrównoważonego rozwoju na obszarach wiejskich a praca na wsi” – materiał edukacyjny dla Witryny Wiejskiej (portalu prowadzonego przez Fundację Wspomagana Wsi) – do serii materiałów nt. zrównoważonego rozwoju, czemu poświęcono miesiąc styczeń 2009 r. na tym portalu.
- Czerwiec 2009 – promocja Programu edukacyjnego „Natura 2000 motorem zrównoważonego rozwoju”.
- Bożenna W.- Medal Mazowieckiej Niezapominajki (za zaangażowanie w działania związane z ochroną przyrody) – przyznany w dniu 8 października 2009 r. (B. Wójcik)

PUBLIKACJE INE 2009 I STRONY WWW

PUBLIKACJE DRUKOWANE:

- **Jak zapewnić rozwój zrównoważony terenów otwartych ?** – wydane w ramach projektu „Eko-Herkules – Program aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju”
- **Dobry klimat dla rolnictwa** – wydane w ramach projektu „Eko-Herkules – Program aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju”

- **Barometr zrównoważonego rozwoju 2008/2009** – wydane w ramach projektu „Eko-Herkules – Program aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju”
- Arcipowska A. Kassenberg A. *Małe ABC ochrony klimatu*. Wyd. III poszerzone. Polska Zielona Sieć i Instytut na rzecz Ekorozwoju. Kraków marzec 2009
- Karaczun Z. Kassenberg A., Sobolewski M. *Polityka klimatyczna Polski – wyzwaniem XXI w.* Okręg Mazowiecki Polskiego Klubu Ekologicznego i Instytut na rzecz Ekorozwoju. Warszawa 2009.
- Kamieniecka J. przy współpracy K. Kamienieckiego i A. Kassenberga. *Klimat a turystyka*. Instytutu na rzecz Ekorozwoju. Warszawa czerwiec 2009.

WYDAWNICTWA ELEKTRONICZNE:

- **Świadomość ekologiczna Polaków – zrównoważony rozwój. Raport z badań 2009.**
– przygotowany w ramach projektu „Eko-Herkules – Program aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju”
- **Biuletyn klimatyczny** – numery 19-22

PORTAL „NATURA 2000 A TURYSTYKA” – WWW.NATURA2000.ORG.PL

W roku 2009 w ramach projektu „Natura 2000 motorem zrównoważonego rozwoju” portal został zaktualizowany oraz wzbogacony o nowe treści i udostępniane materiały, a także przerobiony został interfejs portalu.

Stale udzielano informacji odwiedzającym Portal (*Jolanta Kamieniecka, Franciszek Jackl, Bożenna Wójcik*).

VORTAL NA TEMAT ZMIAN KLIMATU – *ChronmyKlimat.pl*

ZESPÓŁ InE

Podstawowy skład Zespołu InE stanowili:

1. Andrzej Kassenberg – prezes, polityka energetyczna oraz zmiany klimatu zrównoważona polityka transportowa, funduszach strukturalnych,.
2. Krzysztof Kamieniecki – wiceprezes, polityka gospodarcza i społeczna, a polityka ekologiczna UE oraz zielone miejsca pracy.
3. Aleksandra Arcipowska – energetyka, ochrona klimatu

4. Franciszek Jackl – odpady, energetyka, ochrona klimatu
5. Aleksandra Stępiak – ochrona klimatu, nadzwyczajne zagrożenia
6. Ewa Świerkula – ekonomiczne aspekty ochrony środowiska.
7. Hanna Kryszyńska – sprawy kadrowo-finansowe.
8. Renata Filip – sekretariat, administracja
9. Wojciech Szymalski -

Stale współpracowali:

1. Zbigniew Karaczun – zrównoważony rozwój terenów wiejskich, zmiany klimatyczne.
2. Mirosław Sobolewski – zmiany klimatyczne.
3. Bożenna Wójcik – ochrona przyrody, rozwój obszarów wiejskich, fundusze strukturalne.
4. Krzysztof Żmijewski – prof., polityka energetyczna
5. Teresa Lubaszewska – sprawy organizacyjne
6. Andrzej Mazik – Webmaster
7. Jolanta Kamieniecka- zrównoważony rozwój turystyki, zielone miejsc pracy, edukacja ekologiczna i promocja ekorozwoju
8. Iwona Teodorczuk - Moźdzynska – vortal chrońmy klimat
9. Katarzyna Teodorczuk - vortal chrońmy klimat
10. Anna Rzepa - vortal chrońmy klimat
11. Olga Bakanowska - vortal chrońmy klimat

PODSUMOWANIE

Rok 2009 to dla Instytutu rok ciężkiej pracy łagodzonej nadzieją, że podczas konferencji COP15 w Kopenhadze dojdzie do globalnego porozumienia w sprawie ochrony klimatu. I choć w miarę upływu czasu skala oczekiwań malała, w InE nie ubywało pracy.

W roku 2009 zarysował się podział na tych, którzy potrzebują prace Instytutu i na tych, którym są one nie w smak. Nie da się poprowadzić prostej linii podziału bo przebiega ona dzieląc różne środowiska z którymi Instytut stykał się w 2009 roku. Było ich wiele administracja centralna, regionalna i lokalna, świat nauki, organizacje społeczne, politycy i media. Podział wykazał, że niechętnie głoszonym przez InE poglądom nie zawsze podejmować będą drogę merytorycznej dyskusji. Z drugiej strony ciekawość by poznać prezentowane przez Instytut idee zaprezentowało tak wiele osób i instytucji, dostarczając radosnych momentów pozwalających z łatwością przejąć ponad trudnościami.

Rok 2009 umocnił myślenie o zielonej gospodarce. Instytut przyłożył się do tego opracowując alternatywną politykę energetyczną. Politykę zbudowano wychodząc od ograniczeń wynikających z potrzeb ochrony klimatu a także przestrzegając zasady permanentnej konsultacji.

W roku 2009 Instytut docierał ze swym dorobkiem do wielu miejscowości. Dzielił się w nich z naukowcami, studentami, przedstawicielami władz lokalnych, nauczycielami swą wiedzą lub dylematami przed którymi stanął w trakcie wykonywanych prac. Wywiązywała się zawsze ciekawa dyskusja niezależnie czy dotyczyła zmian klimatu, Natury 2000, polityki miejskiej czy ochrony przestrzeni poza obszarami zurbanizowanymi.

Zainteresowanie spotkaniami z InE świadczą m.in. o tym, że polskie społeczeństwo chce poszerzać swą świadomość ekologiczną i chce dyskutować o problemach które je ciekawią lub niepokoją. Badanie świadomości ekologicznej Polaków stało się elementem wizerunku Instytutu. Po kilkuletnich badaniach Instytut może stwierdzić, że stan świadomości ekologicznej musi niepokoić, gdyż w wielu obszarach się pogarsza. Przyczyniają się do tego przykłady decyzji lekceważących ochronę środowiska i traktujących ją jako barierę dla rozwoju. Niepokojące musi być również to, przy sprawach strategicznych, ważnych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju jak np. energetyka jądrowa unika się debaty społecznej.

W 2009 roku Instytut podjął próbę dotarcia do posłów ze stanowiskiem dotyczącym obrony parków krajobrazowych. Nie udało się nam zmienić ich opinii i w głosowaniach sejmowych pogląd głoszony między innymi przez InE nie zwyciężył.

W roku 2009 znacznie poszerzył się krąg odbiorców wyników prac Instytutu a to za sprawą portalu Chrońmy klimat oraz portalu Natura 2000(poświęcony Naturze 2000 i turystyce).

I tak pełen emocji rok 2009 przemienił się w 2010, który dla ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju może być jeszcze istotniejszy niż rok, który minął.